ΕΤΟΣ Γ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 22 Δεκεμβρίου 1913 ΑΡΙΘ. 157.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΙΛΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΦΥΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

«Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, » ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν » σήμερον σωτήρ». *(Λουκ. β' 10-12)*

Ἰδού, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον κηρύττεται σήμερον εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἦλθε τέλος ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, τὸν ὁποῖον προεῖδον οἱ Πατριάρχαι καὶ προεκήρυξαν οἱ Προφῆται, καὶ ὅστις ὑπῆρξεν ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν. Ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀποστέλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονὸς πληροῖ χαρᾶς καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Οἱ Ἄγγελοι δοξολογοῦσιν ἐπὶ τούτῳ τὸν Θεὸν ψάλλοντες· «*Δόξα » ἐν Ὑψίστοις Θεῷ*». Οἱ ἄνθρωποι ὑμνολογοῦσιν ἐπίσης τὸν Θεὸν ἀναφωνοῦντες «*Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ » ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ*».... «*Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις!*»

Ἂς δοξάσωμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον τὸν Πανάγαθον ἡμῶν Θεόν, «*ὅτι » ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν*». Ἂς προσκυνήσωμεν εὐλαβῶς ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τεχθέντα Βασιλέα καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἂς μελετήσωμεν κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν τὸ ὑπερφυὲς τοῦτο Μυστήριον καὶ κατίδωμεν τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ. Τὰ ἀγαθὰ δὲ ταῦτα ἂς περιορίσωμεν εἰς δύο τάξεις, εἰς ἠθικὰ ἀγαθὰ καὶ κοινωνικὰ ἀγαθά.

Α.΄

῾Ο κόσμος, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἐκυλίετο ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ· ἡ διαφθορὰ ἐκυριάρχει καὶ ἐλυμαίνετο τὸν κόσμον· πᾶσα σὰρξ ἦτο ἐξηχρειωμένη ὅπως καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ κατακλυσμοῦ· ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶχον ἐγκαταλείψει τὴν γῆν, ἡ δὲ πλάνη εἶχεν ἐξαπλώση τὰ σκοτεινὰ αὐτῆς νέφη ἐπὶ σύμπαντος τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. ᾿Ιδοὺ ἐν σκιαγραφίᾳ ἡ εἰκὼν τοῦ σύμπαντος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος. ᾿Ιδοὺ ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας. Κατάστασις φοβερά, ἀπελπιστική. Ποῦ τόρα ὁ κόσμος θὰ εὕρῃ τὴν θεραπείαν τῶν ἑαυτοῦ δεινῶν; ᾿Εν τῇ φάτνῃ τῆς Βηθλεέμ. ᾿Ενταῦθα, ναί, ἐνταῦθα ἡ γῆ ἀνεκαινίσθη· ἐνταῦθα ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ἐκ νέου. ᾿Ενταῦθα οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοι ἕως τότε, εἶδον ἀνατέλλουσαν τὴν ἠῶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς διανοητικῆς χειραφετήσεως. ᾿Εκ τῆς Βηθλεὲμ ἀνέτειλεν ***ὁ ῞Ηλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν φωτίζων τοὺς ἐν σκότει.***

Καὶ πραγματικῶς· ὁ εἰδωλολατρικὸς κόσμος εἶχεν ἀποβάλῃ πᾶσαν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. ᾿Ανήγειρε βωμοὺς πρὸς λατρείαν παντός, ὅπερ ἡ νοσοῦσα φαντασία αὐτοῦ ἐθεοποίει. ῾Υπέλαβεν ὡς Θεοὺς καὶ ἄψυχα ἀκόμη ἀντικείμενα, τὸ πῦρ, τὰ ἄνθη, τὰ δάση. Καὶ εἰς τὰ πλέον ἀκάθαρτα τῶν ζώων προσέφερε τὸν λιβανωτὸν αὐτοῦ. Εἶχε θεοποιήση καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας αὐτοῦ. ῾Η δὲ θρησκεία κατὰ τοὺς ἀπαισίους ἐκείνους χρόνους τοὺς πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου, ἀντὶ νὰ τελειοποιῇ τὸν ἄνθρωπον, ἀντὶ νὰ συγκρατῇ καὶ περιστέλλῃ τὰς πονηρὰς αὐτοῦ κλίσεις καὶ ὁρμάς, τοὐναντίον ηὐνόει καὶ προῆγε τὰ αἴσχρότατα τῶν παθῶν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. ᾿Αλλά θαρσεῖτε, ἀδελφοί μου, πάντα ταῦτα ἀνέτρεψεν ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ ἡμῶν.

᾿Εν πρώτοις αὕτη ἀποκαλύπτει ἡμῖν τὸν Θεὸν τοιοῦτον, ὁποῖος πράγματι εἶναι. ῞Ενα, παντοδύναμον, αἰώνιον, πανάγαθον, ἀπείρως δίκαιον, προνοητὴν καὶ Κυβερνήτην τοῦ σύμπαντος ἀπείρως πάνσοφον. Αἱ περὶ Θεοῦ αὗται γνώσεις αἱ τόσον ἁπλαῖ, τὰς ὁποίας καὶ αὐτὰ τὰ παιδία ἡμῶν σήμερον γινώσκουσιν, ἦσαν ἄγνωστοι ὅλως εἰς τοὺς σοφωτέρους τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος. Σήμερον, χάρις εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, δυνάμεθα νὰ λατρεύωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν τὸν μόνον καὶ ἀληθινὸν Κύριον καὶ Δεσπότην ἡμῶν, καὶ νὰ προσκυνῶμεν καὶ προσευχώμεθα μετὰ πίστεως πρὸς αὐτόν. ᾿Ιδοὺ ἡ μεγάλη χαρά, ἣν εὐαγγελίζομαι ὑμῖν. *«᾿Ιδού, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν » μεγάλην».*

῾Η γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἐξύπνησε καὶ ἀνεγέννησεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν συναίσθησιν καὶ γνῶσιν τοῦ ἑαυτοῦ προορισμοῦ. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἀθάνατος. Τὸν ὑψηλὸν δὲ τοῦτον προορισμὸν αὐτοῦ οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ ὁ λογικὸς ἄνθρωπος. ᾿Αλλὰ κατὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου τὰ πάθη ἐσκότισαν τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν καὶ ὡς ἐκ τούτου κατῆλθεν εἰς τὴν τελευταίαν βαθμῖδα τῆς ἐξαχρειώσεως. Χάρις ὅμως εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, ὁ ἄνθρωπος ἐξῆλθεν ἤδη τοῦ σκό-

τους. Διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου διαλύει τὰ νέφη τὰ ἐπισκοτίζοντα τὴν γνῶσιν ἑαυτοῦ καὶ ἐπανευρίσκει τὴν ἑαυτοῦ ἀθανασίαν! Καταμανθάνει ὅτι δὲν ἐπλάσθη διὰ τὸν κόσμον τοῦτον, ὅτι ἔχει πατρίδα, καὶ μάλιστα πατρίδα κρείσσονα, πέραν τοῦ τάφου, καὶ ὅτι εἰς ταύτην ὀφείλει νὰ ἐνατενίζῃ ἀείποτε. Δύναται νὰ λέγῃ· δὲν εἶμαι ὅμοιος τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις· δὲν ἔχω μόνον σῶμα διὰ νὰ τρέφω τοῦτο, ὅπως ὁ ἵππος καὶ ὁ ἡμίονος· ἔχω καὶ ψυχήν, ἔχω καὶ νοῦν τὰ ὁποῖα ὀφείλω νὰ καλλιεργήσω. Τὸ σῶμά μου δὲν εἶναι τὸ μόνον ἀντικείμενον τῶν φροντίδων μου· τοῦτο ἴσως μετά τινας ἡμέρας θὰ γίνῃ τροφὴ τῶν σκωλήκων. Ἡ ψυχή μου εἶναι ἡ ἀξία πάσης μερίμνης μου καὶ πάσης προσοχῆς, διότι ἡ ψυχή μου εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ κύριον μέρος ἐμοῦ αὐτοῦ. Εἰς τὴν ψυχήν μου ὀφείλω τὸ ὅτι εἶμαι κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ· εἰς αὐτὴν ὀφείλω τὸ ὅτι εἶμαι ἀθάνατος, καὶ ὅτι μέλλω ἡμέραν τινὰ νὰ ἀπολαύσω μακαριότητα ἀτελεύτητον. Ἰδού, ἀδελφοί μου, μὲ ποῖον τρόπον ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἐπνευματοποίησε τὸν ἄνθρωπον, μὲ ποῖον τρόπον ἐξύψωσεν αὐτὸν ὑπεράνω τῆς ὕλης· μὲ ποῖον τρόπον ἠλλοίωσεν, ἀνύψωσεν, ἐξηυγένισε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς μακαρίας ἐκείνης νυκτός, καθ' ἣν ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον ὁ ἴδιος. Ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐφωτίσθη, ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκκαθαρίσθη, ἡ φαντασία αὐτοῦ ἡγιάσθη, ὅλαι αὐτοῦ αἱ γνώσεις ἐποίησαν ἅλματα ἀληθινῆς γνώσεως καὶ δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἐπανέκτησε τοὺς ἀρχαίους τίτλους τῆς εὐγενείας αὐτοῦ. Ἰδοὺ ἡ μεγάλη χαρά, τὴν ὁποίαν εὐαγγελίζομαι ὑμῖν. Ἰδού, *εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην*».

Ἰδού, Χριστιανοί μου, ἐν συντομίᾳ τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρωπότης ἀπέκτησε διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἴδωμεν ἤδη καὶ τὰ ἐκ ταύτης προκύψαντα κοινωνικὰ ἀγαθά.

Β.΄

Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνέπλασε καὶ ἀνεμόρφωσε καθ' ὁλοκληρίαν τὴν κοινωνίαν, ἥτις εἶχεν ἀπολέσει τὴν βάσιν καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς.

Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος δὲν ὑπῆρχε κοινωνία ἐπὶ τῆς γῆς, διότι αὕτη ἠγνόει ἐκεῖνο ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον πάσης κοινωνίας ἐπὶ τῆς γῆς: Καὶ τῷ ὄντι· πᾶσα κοινωνία ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους. Πᾶσα κοινωνία, ἥτις δὲν ἑδράζεται ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης, δὲν εἶναι ἀληθὴς κοινωνία, ἀλλ' ἁπλῶς ἄθροισμα, ἀγέλη ἀνθρώπων, ἥν τὸ συμφέρον καὶ ἄλλα πάθη δύνανται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀποσυνθέσωσι καὶ διαλύσωσιν.

Τοιαύτη, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἦτον ἡ κοινωνικὴ κατάστασις πρὶν ἢ κατέλθῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν ὁ Θεάνθρωπος λυτρωτὴς ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ λέξις **φιλανθρωπία** ἦτο ἄγνωστος εἰς τὰς τότε λαλουμένας γλώσσας. Ἡ εὔνοια καὶ ἡ ἀφοσίωσις ἐβασίζοντο ἐπὶ τοῦ συμφέροντος. Τὰ πάθη συνῆπτον καὶ διέλυον τὰς φιλίας. Ἡ αὐταπάρνησις καὶ αὐτοθυσία ἦσαν ἄγνωστοι. Ὁ ἄνθρωπος ὑπελάμβανεν ὡς ἀρετὴν τὸ νὰ φονεύῃ τὸν ἐχθρὸν

αὐτοῦ ἢ νὰ καταδικάζῃ αὐτὸν εἰς δουλείαν. Ἐκ τούτου προῆλθε τὸ παράλογον καὶ παρὰ φύσιν ἐκεῖνο δικαίωμα, δι' οὗ εἷς ἄνθρωπος ἀνῆκεν εἰς ἄλλον ἄνθρωπον μὲ τὸν ἴδιον τίτλον μὲ τὸν ὁποῖον ἀνῆκεν αὐτῷ καὶ ὁ ἵππος ἢ ἄλλο αὐτοῦ κτῆνος, καὶ τὸ ὅτι ὁ κύριος ἠδύνατο νὰ θανατώσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς διαδικασίας ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνάγκη, ἡ βία ἢ ἡ τύχη ἤθελεν ὑπαγάγῃ εἰς τὴν τάξιν τοῦ δούλου. Πόσον δυστυχὴς ἦτο, Χριστιανοί μου, ὁ πτωχὸς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους! Ἡ πτωχεία ἦτο τότε ὄνειδος. Ἐθεωρεῖτό τις ἄνθρωπος ἐφ' ὅσον ἦτο πλούσιος. Ὁ ἐνδεὴς δὲν ἐθεωρεῖτο μέλος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ὅταν ἡ ἔνδεια αὐτοῦ ἀπέβαινεν εἰς αὐτὸν ἀφόρητος, οὐδὲν ἕτερον εἶχε καταφύγιον, εἰμὴ νὰ γίνῃ δοῦλος ἐκείνου, ὅστις εἶχε καταστρέψῃ αὐτόν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχαία κοινωνία.

Ἀλλ' ἡ γέννησις τοῦ Θεανθρώπου κατέλυσε καὶ κατήργησε πάντα ταῦτα τὰ ἄτοπα, πάσας τὰς ἀταξίας. Ἔκτοτε πανταχοῦ ἀντηχεῖ ἡ λέξις ***ἀγάπη***, ἥτις ἕως τότε οὐδέποτε ἀπηγγέλθη ὡς ὄνομα ἀρετῆς. Ἐν τῇ λέξει δὲ ταύτῃ καὶ μόνῃ ἐγκλείεται ἡ ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς ἀναγεννήσεως. Ἐν τῇ λέξει ταύτῃ μόνῃ, πραγματικῶς, περιέχονται αἱ ἰδέαι τῆς φιλανθρωπίας, τῆς εὐμενείας, τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς αὐταπαρνησίας, τῆς αὐτοθυσίας, αἵτινες εἰσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ νεῦρα τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν. Αἱ ἀξιάγαστοι δ' αὗται ἀρεταὶ κατέλαβον τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων κακιῶν, ἀντικατέστησαν δηλονότι τὴν ἀπανθρωπίαν, τὸ φιλέκδικον, τὸν ἐγωϊσμόν, καὶ τὸ συμφέρον, ἅπερ ἐγένοντο ἡ κυρία ἀφορμὴ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν. Ἡ πτωχεία δὲν ἐθεωρεῖτο πλέον ἀτιμία. Ὁ δὲ πλούσιος ἐκηρύχθη θεράπων καὶ προστάτης τοῦ πτωχοῦ. Ἐνταῦθα κρίνομεν καλὸν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴν τῆς πτωχείας καὶ διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἀδικίαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν πτωχείαν, ηὐδόκησεν ὁ Θεάνθρωπος νὰ γεννηθῇ ἐν σπηλαίῳ καὶ φάτνῃ. Διὰ τούτου κατεδίκασε τὰς ἰδέας τῶν ἀρχαίων λαῶν, οἵτινες ἀπένεμον τιμὴν μόνον εἰς τὰ πλούτη, μόνον εἰς τὴν εὐπορίαν. Ἔκτοτε χρονολογεῖται ἡ κατάλυσις καὶ κατάργησις τῆς δουλείας. Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Λοιπὸν ἔχομεν καθῆκον νὰ βοηθῶμεν καὶ νὰ προστατεύωμεν αὐτούς, νὰ μοιραζώμεθα μετ' αὐτῶν τὸ τεμάχιον τοῦ ἡμετέρου ἄρτου καὶ ἀκόμη νὰ διακινδυνεύωμεν τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν διὰ νὰ σώσωμεν τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἐκείνων. Ἰδοὺ τὰ κοινωνικὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἡ γέννησις τοῦ Μεσσίου ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ. Καὶ τῷ ὄντι εἶναι καταπληκτικὴ ἡ ἐπελθοῦσα ἐν τῷ κόσμῳ ἀλλοίωσις! Ὁλόκληροι στρατιαὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τρέχουσι σήμερον πρὸς βοήθειαν καὶ προστασίαν τῶν ἐχόντων ἀνάγκην τοιαύτης, τῆς χήρας, τῶν ὀρφανῶν, τῶν πεινώντων, τῶν γυμνητευόντων, τῶν ἐν τοῖς πολέμοις τραυματιζομένων καὶ πάντων τῶν πολυειδῶς κινδυνευόντων καὶ πασχόντων. Μέγαρα ὑψηρεφῆ καὶ καλλιμάρμαρα ἀνηγέρθησαν καὶ καθ' ἑκάστην ἀνεγείρονται καὶ ἐν πόλεσι καὶ ἐν κώμαις ἀκόμη διὰ νὰ εὑρίσκωσιν ἐν αὐτοῖς τροφὴν οἱ πεινῶντες, στέγην οἱ νοσοῦντες, φιλοξενίαν οἱ ξένοι, καὶ ἐν γένει ἄσυλον καὶ καταφυγὴν οἱ ὑπὸ τῆς δυστυχίας κινδυνεύοντες. Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὀφείλομεν τὰ πτωχοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, νοσοκομεῖα καὶ τὰ παντὸς εἴδους ποικιλώ-

νυμα ἄσυλα τῆς πτωχείας καὶ ἐνδείας. Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Θεανθρώπου ὀφείλομεν τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν ὑπὲρ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος ἀγωνιζομένων Χριστιανῶν, ὧν καθ᾽ ἑκάστην γινόμεθα αὐτήκοοι καὶ αὐτόπται μάρτυρες. Ἰδοὺ ὁποῖα καὶ ἡλίκα ἀγαθὰ ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος γέννησις ἐν τῷ ταπεινῷ σπηλαίῳ τῆς Βηθλεέμ, καὶ τῇ πενιχρᾷ αὐτοῦ φάτνῃ! Ἀλλ᾽ ἡ θεία τοῦ Σωτῆρος γέννησις ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἄλλο ἀγαθόν, τὴν ἀνύψωσιν δηλονότι τῆς γυναικὸς καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῆς ἐν τῇ ἀπ᾽ ἀρχῆς ὡρισμένῃ δι᾽ αὐτὴν θέσει. Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ὀφείλει ἡ γυνὴ τὸ ὅτι ἐγένετο βοηθὸς τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ δούλη, ὅπου ἦτο πρότερον.

Οἱ πάντες γινώσκομεν ὅτι ὁ εἰδωλολατρικὸς κόσμος οὐδέποτε διενοήθη οὐδ᾽ ἠθέλησε νὰ ἀνυψώσῃ τὴν γυναῖκα εἰς τὴν θέσιν ἣν σήμερον αὕτη κατέχει ἔν τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ. Πάντες οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐθεώρουν τὴν γυναῖκα ὡς ὄν τι δευτερεῦον, τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ μεταχειρίζωνται κατ᾽ ἰδίαν ἀρέσκειαν, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν ὤφειλον ὑπόληψιν οὐδὲ σεβασμόν. Ἡ γυνὴ ἦτο τότε ἐστερημένη ἐλευθερίας, μεγαλείου, πάσης ἠθικῆς ἀξίας. Οἱ νόμοι ἐχορήγουν εἰς τὸν σύζυγον ἀπόλυτον δικαίωμα ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του. Αὕτη εἷρπε κυριολεκτικῶς ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς δούλη. Καταδεδικασμένη νὰ ζῇ ἐν ἀφανείᾳ ἢ ἐν αὐστηρᾷ ἀπομονώσει δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξυψωθῇ ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς ἀρετῆς. Ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου τούτων πρόχειρον ἔχομεν τὸ ὅτι καὶ σήμερον τὴν αὐτὴν θέσιν κατέχει ἡ γυνὴ παρὰ τοῖς λαοῖς ἐκείνοις, παρὰ τοῖς ὁποίοις δὲν ἀνέτειλεν ἀκόμη τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν εἰσεχώρησε τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἔπρεπεν, ἀδελφοί μου, νὰ ἔλθῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ. Ἔπρεπεν ἡ Παναγία Παρθένος νὰ γίνῃ μήτηρ καὶ νὰ γεννήσῃ τὸν Σωτῆρα διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῇ καταστάσει τῆς γυναικὸς ριζικὴ καὶ σωτήριος ἀνατροπὴ καὶ ἀλλοίωσις. Καὶ πρᾶγμα παράδοξον! Ἡ γυνὴ ἡ ἕως τότε ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰσχύος καὶ ἐπιρροῆς, ἡ καθειργμένη ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ ἐπιτηρουμένη ὡς δούλη καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐλευθερία ἐθεωρεῖτο ἐπικίνδυνος, ἐπανακτᾷ οἱονεὶ διὰ μαγείας τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς μεγαλεῖον, τὴν πρώτην αὐτῆς ἀξίαν. Ἡ Χριστιανὴ γυνὴ δὲν εἶναι πλέον, ὅπως ἡ ἐθνικὴ γυνή, ἡ δούλη τοῦ ἑαυτῆς συζύγου, ἀλλ᾽ ἐγένετο ἡ σύντροφος αὐτοῦ καὶ διεμοιράσθη μετ᾽ αὐτοῦ τὰ οἰκογενειακὰ δικαιώματα καὶ τὸ κῦρος. Ὁ σύζυγος ᾐσθάνθη καὶ κατενόησεν ὅτι τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας εἶναι ἀνωφελῆ, ὅταν τὴν συζυγικὴν πίστιν φρουρῇ ἡ Χριστιανικὴ ἀρετὴ τῆς σωφροσύνης. Ἔκτοτε ἡ γυνὴ θριαμβεύει, ἀπολαύει ἐλευθερίας, κατέλαβεν ἐντιμοτέραν κοινωνικὴν θέσιν καὶ ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς τυράννου, ἐπιρροὴν καὶ δύναμιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε θὰ ἀπολέσῃ, ἐφ᾽ ὅσον μένει πιστὴ εἰς τὴν θρησκείαν τὴν ἐπιδαψιλεύσασαν αὐτῇ τὰ ἀνεκτίμητα ταῦτα ἀγαθά.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς φάτνης τῆς Βηθλεὲμ προελθόντα. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τούτων ἐκ τῆς ἁγίας ταύτης φάτνης προῆλθον καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀρεταί, τὰς ὁποίας ὁ Χριστιανισμὸς ἀνέπτυξε καὶ ἐτίμησε. Ἡ ταπεινοφροσύνη ἀντικατέστησε τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ φιλοδοξίαν, τὰ δύο ταῦτα πάθη τὰ διαταράττοντα τὴν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην καὶ τῶν κοινωνιῶν καὶ

τῶν ἀτόμων. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ ἁγνότης τῶν ἠθῶν, ἡ ἁγιότης τοῦ γάμου καὶ πᾶσαι αἱ οἰκογενειακαὶ ἀρεταὶ αἱ ἀπεργαζόμεναι τὴν εὐδαιμονίαν τῆς οἰκογενείας, καὶ ἐξασφαλίζουσαι τὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν καὶ σύμπνοιαν καὶ συζύγων καὶ γονέων καὶ τέκνων.

Δεῦτε λοιπὸν προσπέσωμεν καὶ προσκυνήσωμεν, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, τῷ ἐν Σπηλαίῳ τεχθέντι καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλιθέντι Σωτῆρι ἡμῶν καὶ συγχρόνως ἂς ἀγαπήσωμεν τὴν θρησκείαν ἣν ἡ θεία αὐτοῦ Γέννησις ἔφερεν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἂς ἀγαπήσωμεν καὶ ἂς ἑδραιώσωμεν ἑαυτοὺς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ἥτις μόνη δύναται νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ ἡμῖν τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ τὴν ἀγήρω καὶ ἀνεκλάλητον μακαριότητα ἐν τῇ ζωῇ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Γένοιτο.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ΄.

Ο ΕΠΙ ΓΗΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Β΄. ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

«Σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας » τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα».

Κατὰ τὰς δύο προηγουμένας ὁμιλίας παρηκολουθήσαμεν τὰ ἔργα καὶ τὰ κηρύγματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ δημοσίου αὐτοῦ βίου. Ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς σωτηρίου αὐτοῦ δράσεως καὶ διδασκαλίας.

Κατὰ τὸ δεύτερον τοῦτο ἔτος ὁ Ἰησοῦς ἐπιτελεῖ ἔργα δεικνύοντα λαμπρότερον τὴν θείαν καὶ σωτηριώδη αὐτοῦ ἀποστολήν. Ἀναβὰς εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἐθαυματούργησε θαυματουργίαν ἑλκύσασαν τὴν προσοχὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ μάλιστα τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Ἐν τῇ προβατικῇ Κολυμβήθρᾳ, τῇ ἐπιλεγομένῃ ἑβραϊστὶ ***Βηθεσδά,*** ἤτοι οἶκος ἐλέους, κατέκειτο ἄνθρωπος παραλυτικὸς ἀπὸ 38 ἐτῶν, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε διὰ μόνου τοῦ παντοδυνάμου λόγου αὐτοῦ, ἤτοι τοῦ *«ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. » Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος».* Τὸ θαῦμα τοῦτο, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, ἐξώργισε τοὺς Φαρισσαίους. Ὁ Σωτὴρ τότε ἀπέδειξεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ὅπως ὁ Πατὴρ αὐτοῦ ἀκαταπαύστως ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐργάζεται. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἔτι μᾶλλον ὠργίσθησαν, διότι ἔλεγε πατέρα αὐτοῦ τὸν Θεόν, *«ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ»* ὅπερ ἐκεῖνοι ἐθεώρουν βλασφημίαν καὶ ἐζήτουν νὰ θανατώσωσιν αὐτόν. Ὅτε δὲ μετ' οὐ πολὺ καὶ δεύτερον θαῦμα ἐτέλεσεν ἐν σαββάτῳ θεραπεύσας ἄνθρωπον ξηρὰν ἔχοντα τὴν χεῖρα, τότε

οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισσαῖοι συνώμοσαν ἐν συμβουλίῳ ἵνα ἀπολέσωσιν αὐτόν. Ὁ Χριστὸς ἀνεχώρησε τότε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ Σωτὴρ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων ἦτο τὸ Θαβώρ, καὶ ἐκεῖ διῆλθε τὴν νύκτα προσευχόμενος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα αὐτοῦ. Ἡμέρας δὲ γενομένης, προσεκάλεσε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἐξελέξατο ἐξ αὐτῶν δώδεκα, τοὺς ὁποίους ὠνόμασεν Ἀποστόλους, καὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ ἑπόμενοι· Σίμων, τὸν ὁποῖον πρότερον εἶχεν ὀνομάσει Πέτρον, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Ματθαῖος καὶ Θωμᾶς, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Σίμων ὁ καλούμενος ζηλωτής, Ἰούδας Ἰακώβου, καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὅστις καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀνάδειξιν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἀπηύθυνε πρὸς τὰ πλήθη τὴν θαυμασίαν καὶ διδακτικωτάτην ἐκείνην ***ἐπὶ τοῦ ὄρους*** ὁμιλίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρίσταται ὡς ἱδρυτὴς νέας κοινωνίας μὴ καταλύων ὅμως, ἀλλὰ συμπληρῶν καὶ τελειοποιῶν τὸν παλαιὸν νόμον, διὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου τῆς Χάριτος. Καταδεικνύει τὰς διαφόρους ὁδούς, αἱ ὁποῖαι φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν μακαριότητα, ἤτοι ἀπαγγέλλει τοὺς Μακαρισμούς. Ἐξυψοῖ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ περιωπὴν τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ λειτούργημα, ὀνομάζων τοὺς Ἀποστόλους ἅλας τῆς γῆς καὶ φῶς τοῦ κόσμου, τῶν ὁποίων τὸ φῶς, ἤτοι τὰ καλὰ ἔργα δέον νὰ λάμπωσιν, ὅπως βλέπωσι ταῦτα οἱ ἄνθρωποι καὶ δοξάζωσι τὸν Θεόν. Μετὰ ταῦτα παρίσταται ὁ Σωτὴρ ὡς νομοθέτης περιβεβλημένος θεῖον κῦρος καὶ νομοθετῶν μετ' ἐξουσίας διὰ τοῦ «*ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν*». Ἀπεδέχετο τὸν παλαιὸν νόμον τῆς ἀγάπης, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἀγάπης τῆς περιοριζομένης πρὸς μόνον τὸν ὁμόφυλον Ἰουδαῖον, ἀλλὰ τῆς γενικῆς καὶ ἀπεριορίστου, ἥτις περιλαμβάνει εἰς τὰς εὐρείας αὐτῆς ἀγκάλας πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθροὺς καὶ διώκτας, διότι διὰ μόνης τῆς τοιαύτης ἀγάπης δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνῃ τέλειος καὶ ὅμοιος πρὸς τὸν Θεόν. Τὴν μεγάλην ταύτην ἐντολὴν τῆς ἀγάπης συνίστα ὁ Σωτὴρ καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ θανάτου αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, ἑπομένως καὶ πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς, λέγων ὅτι ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη εἶναι τὸ γνώρισμα τῶν Χριστιανῶν, τὸ γνώρισμα, ἐξ οὗ θὰ μάθῃ ὁ κόσμος ὅτι εἶναι ἀληθινοὶ αὐτοῦ μαθηταί.

Μετὰ ταῦτα ἀναπτύσσει τὰς ὑψηλὰς διδασκαλίας περὶ ἐλεημοσύνης καὶ προσευχῆς, συνιστῶν τὸν τελειότατον περὶ προσευχῆς τύπον, τό, «***Πάτερ ἡμῶν***». Καὶ πράγματι· Πρῶτος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς προσευχῆς ταύτης ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὀνομάζωσι τὸν Θεόν, ***Πατέρα*** καὶ νὰ θεωρῶσιν ἀλλήλους ἀδελφούς, καθὸ τέκνα τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. Ὑποδεικνύει τὴν ἀληθινὴν καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ νηστείαν, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐγκοσμίων καὶ ἐπιγείων ἀγαθῶν καὶ τὴν ἐπιζήτησιν κατὰ πρῶτον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Ἀποτρέπει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰς ἀδίκους κρίσεις καὶ κατακρίσεις καὶ διδάσκει σαφέστατα τὸν φυσικὸν νόμον λέγων. «*Πάντα ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω*

» καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται». Μετὰ ταῦτα συνιστᾷ αὐστηρῶς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ ἐξαπατήσωσι καὶ ἀποπλανήσωσί τινας παρουσιάζονται πάντοτε ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἶναι λύκοι ἅρπαγες. Ἐν τέλει παρομοιάζει τὸν ἀκούοντα τοὺς λόγους αὐτοῦ πρὸς ἄνδρα φρόνιμον, τὸν δὲ παρακούοντα τοὺς λόγους αὐτοῦ πρὸς ἄνδρα ἀνόητον καὶ μωρόν. Ὅταν ὁ Κύριος ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ, οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, διότι ἔβλεπον ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐδίδασκεν ὡς ἔχων παρὰ Θεοῦ ἐξουσίαν, καὶ οὐχὶ ὡς οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισσαῖοι.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς διδασκαλίας ταύτης ὁ Ἰησοῦς κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὄρους μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καπερναούμ. Ἐκεῖ ἐθνικός τις ἑκατόνταρχος ἔπεμψε πρεσβυτέρους τινὰς τῶν Ἰουδαίων νὰ παρακαλέσωσι τὸν Ἰησοῦν, ὅπως θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλον αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς ἀκούσας τὴν παράκλησιν ταύτην καὶ τὰς συστάσεις περὶ τοῦ ἑκατοντάρχου ὅτι ἠγάπα τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων καὶ ὅτι καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἠγέρθη καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος ἐπειδὴ δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν ἄξιον τῆς μεγάλης ταύτης τιμῆς ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ παρεκάλει αὐτὸν λόγον μόνον νὰ εἴπῃ καὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ θὰ ἐθεραπεύετο. Τούτου γενομένου ἐθεραπεύθη ἀμέσως ὁ ἀσθενής. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Ἰησοῦς ἀνέστησε, τὸν νεκρὸν υἱὸν χήρας γυναικὸς παρὰ τὴν πόλιν Ναῒν καὶ ἀπέδωκε ζῶντα τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Οἱ ὄχλοι ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες· *«ὅτι » προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν » αὐτοῦ».*

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐξηκολούθει νὰ περιέρχηται τὰς πόλεις καὶ κώμας μετὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ νὰ κηρύσσῃ καὶ εὐαγγελίζηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Παρηκολούθουν δ' αὐτῷ καὶ εὐσεβεῖς τινὲς γυναῖκες, τὰς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς εἶχε θεραπεύσῃ ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, ὡς Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἐξ ἧς εἶχεν ἐκβάλῃ ἑπτὰ δαιμόνια, καὶ Ἰωάννα καὶ Σωσάννα καὶ ἄλλαι πολλαί.

Τέλος ἐπανέρχεται καὶ πάλιν εἰς Καπερναούμ, ὅπου ἐθεράπευσε δαιμονιζόμενον τυφλὸν καὶ κωφόν. Καὶ οἱ μὲν ὄχλοι ἐξίσταντο θαυμάζοντες, οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον ὅτι διὰ τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων, διὰ τοῦ Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Ἀλλ' ὁ Κύριος ἤλεγξε μετὰ πολλῆς τῆς αὐστηρότητος τὴν ἄνοιαν καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐπετίμα τοὺς Φαρισσαίους ὁ Κύριος εἰδοποιοῦσιν αὐτὸν ὅτι ἡ Μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ θέλουσι νὰ λαλήσωσι πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀμέσως ἀπήντησε. *«Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου εἶναι οἱ ἐκπληροῦντες » τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου ἐν οὐρανοῖς».*

Μεγάλη ὄντως καὶ θαυμαστή, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἡ ἀξία τῶν ἐκπληρούντων τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι ὀνομάζονται συγγενεῖς τοῦ Χριστοῦ, φίλοι τοῦ Θεοῦ. Μάθωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα κατὰ πᾶσαν περίστασιν καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας ἐκπληρῶμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως κληθῶμεν καὶ ἡμεῖς *«Μήτηρ καὶ ἀδελφοὶ»* καὶ κληρονόμοι Θεοῦ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.